Inleiding

In 2019 is het Osse Sport Akkoord (zie bijlage 1) door meer dan 50 sportaanbieders, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en de gemeente Oss ondertekend. Met het Osse Sport Akkoord ligt er een goede basis voor de uitvoering van het sportbeleid tot 2025. De coördinatie van de uitvoering van het Osse Sport Akkoord gebeurt door het Sport Expertise Centrum (hierna: SEC).

Het beleidskader Vitale Verenigingen is een aanvulling op het sportbeleid en een verdere uitwerking van een van de pijlers uit het Osse Sport Akkoord. Uitleg van het begrip Vitale Verenigingen is nodig. We werken in dit beleidskader uit wat 'vitaal' zijn als vereniging betekent, welk voordeel dat heeft voor de vereniging en voor de gemeente. Het beleidskader gaan we gebruiken als leidraad in gesprekken met sportverenigingen.

Wat willen we bereiken?

Met dit beleidskader gaan we in op de vitale sportvereniging. We leggen uit welke rol en taak de vitale sportvereniging heeft. We doen dat om het huidige sportbeleid en het Osse Sport Akkoord te versterken.

1. We vergroten en verbeteren het bewustzijn van sportverenigingen over het begrip Vitaliteit.
2. Een vitale sportvereniging realiseert maatschappelijke doelstellingen. Bij voorkeur in samenwerking met welzijns- en zorgorganisaties.
   Bij maatschappelijke doelstellingen hebben we het in dit kader over:
   - Positieve gezondheid
   - Ontmoeten en meedoen

3. Met dit beleidskader geven we onszelf als gemeente ook een opdracht:
   - We willen structurele ondersteuning van sport en bewegen in het maatschappelijke domein vormgeven. We gaan dat doen via opdrachtgeverschap en beleid in samenwerking met vitale sportverenigingen.
   - Investeringen in sportaccommodaties wegen we af ten opzichte van de bredere maatschappelijke meerwaarde in buurt, wijk of dorp.

Waarom eigenlijk?

Sportverenigingen zijn belangrijk voor de leefbaarheid in wijken, dorpen en buurten. Het zijn sociale organisaties die bijdragen aan een betaalbaar sportaanbod, aan sociale participatie en gezondheidsbevordering. Als gemeente willen we deze potentie van de vereniging beter benutten. Dat geldt niet alleen voor de sportieve ambities maar ook voor andere maatschappelijke thema's zoals tegengaan van overgewicht, bestrijden van eenzaamheid, het bouwen aan zelfvertrouwen, leggen van sociale verbanden enzovoort.
Dat doen we nu met projecten, aanbod voor speciale - vaak ook kwetsbare doelgroepen en natuurlijk door het beschikbaar stellen van de sportaccommodatie. Met dit beleidskader voegen we daar een element aan toe. We willen de verbinding ook via de sportvereniging zelf aanboren en het verenigingsverband inzetten voor bredere maatschappelijke thema's.

Hoe gaan we dat doen?

We sluiten graag aan bij dat wat er al is. Dat wat niet duidelijk is, maken we helder.

1. We geven een definitie van het begrip Vitale Verenigingen. Het is belangrijk dat iedereen snapt wat het is. We willen het bewustzijn van sportverenigingen over het begrip vitaliteit vergroten en verbeteren.
2. We blijven de uitvoering van het Osse Sport Akkoord ondersteunen. Het SEC heeft de opdracht de uitvoering te coördineren. De begeleiding van sportverenigingen naar vitaliteit en het vormgeven van de maatschappelijke meerwaarde met hen, is onderdeel van deze opdracht.
3. We maken duidelijk wat we verwachten van verenigingen in het maatschappelijke domein. Ook laten we zien op welke manier we als gemeente gaan werken aan de samenwerking tussen sportaanbieders en welzijns- en zorgorganisaties.
4. We stellen de doelen in dit beleidskader als voorwaarden bij investeringsvragen door sportverenigingen in de sportaccommodatie.

Hieronder werken we de vier punten verder uit.

1. Definitie Vitale Vereniging

Het is belangrijk om te weten wat een Vitale Vereniging is. De betekenis zoals de gemeente Oss dat ziet, is daarom het startpunt van dit beleidskader.

Een vitale sportvereniging waarborgt de continuïteit van haar vereniging op de korte en lange termijn. Daarvoor is het nodig dat de sportvereniging organisatorisch en financieel gezond is en dat kan laten zien. De vereniging is in staat om het hele jaar door een bijdrage te leveren aan sport- en beweegdoelstellingen en aan de bredere maatschappelijke thema's in stad, dorp of wijk.

Werken aan de vitaliteit is een ontwikkeling. Het is een proces waar je als bestuur van een sportvereniging aan blijft werken. We presenteren daarom een handreiking voor sportverenigingen (zie bijlage 2) om dat te doen. Die handreiking zorgt ervoor dat iedereen snapt wat het begrip inhoudt. Het maakt ook duidelijk wat je kunt doen om vitaal of vitaler te worden. Werken aan de vitaliteit is belangrijk omdat het de vereniging toekomstbestendig maakt.

2. Osse Sport Akkoord

Dit beleidskader sluit aan op het Osse Sport Akkoord (zie bijlage 1). Belangrijk in het Osse Sport Akkoord is de samenwerking tussen sportaanbieders in het sportaanbod en het delen van faciliteiten. De aanvulling daarop bestaat uit de invulling van het begrip vitale sportvereniging en de focus op hun maatschappelijke meerwaarde. Voor het Osse Sport Akkoord is het SEC de coördinerende organisatie.

In het verlengde van haar huidige opdracht heeft het SEC verschillende sportverenigingen begeleid naar vitaliteit. Het was niet altijd helder hoe dat moest en welke voorwaarden van toepassing zijn. Samen is er gezocht naar een werkwijze. Die ervaring en de wens om de maatschappelijke meerwaarde meer gewicht te geven, staan centraal in dit beleidskader. We zien de sportvereniging als verbindende schakel tussen sport, gezondheid en ontmoeten. De manier waarop het SEC het proces van sportverenigingen naar vitaliteit begeleidt, sluit hierop aan.

Monitoring

Het SEC heeft de afgelopen 2 jaar op een informele manier de vitaliteit van de sportverenigingen gemonitord met een Osse Sport Enquête. De enquête sluit aan op de vragen die ook in de handreiking staan genoemd.

Een voorzichtige conclusie uit de enquête is dat het Osse Sport Akkoord de bewustwording over vitaliteit van de sportverenigingen en aanbieders vergroot. De uitvraag die daaraan is gekoppeld, kent echter geen schaal of weging.

Het belang van evalueren en monitoren onderkennen we. De Osse Sport Enquête zal daarom als instrument verder ontwikkelt worden. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor het SEC in samenwerking met de gemeente. We sluiten daarbij aan op landelijke ontwikkelingen bij o.a. de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en de digitaliseringsagenda van de gemeente Oss.

3. Maatschappelijke doelstellingen

Voor de gemeente is het belangrijk dat sportverenigingen een bijdrage leveren aan gemeentelijke doelstellingen. Uiteraard op het gebied van sport en bewegen maar ook aan andere, meer maatschappelijke thema's. In het huidige sportbeleid gaat het bijvoorbeeld over de leefbaarheid en sociale cohesie in kleine gemeenschappen.

Sport heeft een waarde op zichzelf. Dat geldt ook voor de sportvereniging. Zij zorgen voor een lokaal sportaanbod dat betaalbaar is. Dat doen de verengingen in de eerste plaats voor hun leden. We willen de sportverenigingen uitdagen om dat uit te breiden naar niet-leden van de vereniging. Daarmee sluiten we aan op de 'open club' filosofie van het NOC*NCF[1]. Als Open Club laat je ook anderen toe. Dat is een belangrijke opmaat voor breder aanbod en een bredere rol in wijk of buurt.

Positieve gezondheid

Er zijn verschillende verbindingen vanuit beleid tussen sport en bewegen naar gezondheid en WMO. Die verbindingen staan in beleidsnota's beschreven. Ook zijn ze onderdeel van opdrachten aan uitvoeringsorganisaties zoals GGD, GGZ, SEC en ONS Welzijn. Een van die sterke verbindingen

[1] "Open club: de filosofie
Als sportclub ben je een belangrijke schakel in het streven om meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen. Jouw club heeft een eigen identiteit, maar is tegelijkertijd ingebed in zijn omgeving. Door het goede en mooie van jouw club uit te stralen naar je omgeving, kun je eraan bijdragen mensen met sport in aanraking te laten komen en mensen langer aan je club te binden.
Een open club ontplooit initiatieven die passen bij deze tijd en richt de blik vooruit, om sport en bewegen voor velen niet alleen nu, maar tot in lengte van jaren mogelijk maken. Een open club richt zich niet alleen actief op de behoeften van haar leden, maar heeft ook oog voor andere betrokkenen, zoals ouders van leden en toeschouwers. En heeft een open houding naar de buurt, de overheid, bedrijven en andere relevante partijen in de omgeving en is in staat op de behoeften van die partijen in te spelen."

is te vinden in het gezondheidsbeleid "Gezond leven, goed leven" Gezondheidsbeleid 2018-2023 Bernheze & Oss. Het komt samen in de term Positieve Gezondheid. "De insteek van het gezondheidsbeleid is positieve gezondheid. Gezondheid draait om veerkracht en daar hoort als doel bij: het vermogen om te kunnen gaan met veranderingen in de lichamelijke en geestelijke conditie."
Dit gaat over welbevinden en daar is sporten in verenigingsverband een uitstekend middel voor.

Een aantal projecten in het kader van dit beleid zijn met tijdelijk geld vanuit het Rijk ontwikkeld. Als het geld stopt, stopt ook het project dat in sommige gevallen nou juist zo goed werkte. We zien voor de sportvereniging hierin een rol als verbindende schakel. Zij kunnen het aangepaste aanbod opnemen in hun programma op een manier die aansluit bij de lokale behoefte. Dat is de behoefte van hun eigen leden maar ook van (nog) niet-leden.
Het Nationaal Preventieakkoord is een mooi voorbeeld van een tijdelijke landelijke impuls. Er is in aansluiting op het gezondheidsbeleid aandacht voor het aanpakken van roken, problematisch alcoholgebruik en overgewicht. De doelstellingen van het Preventieakkoord die naadloos aansluiten bij het Osse Sport Akkoord zien we als maatschappelijke doelstellingen voor een sportvereniging.

De sportvereniging werkt op deze manier aan de vitaliteit. Open staan voor de omgeving en niet-leden levert een bijdrage aan het draagvlak van de sportvereniging, aan de continuïteit, de flexibiliteit en de toekomstbestendigheid. Hiermee dient de sportvereniging niet alleen de doelstellingen van de gemeente maar ook de eigen doelstellingen.

We zien ook een rol voor onszelf als gemeente. Specialistische zorg voor onze inwoners is belangrijk en dat laten we ook bij de specialisten. We zien dit beleidskader vooral in relatie tot kwaliteit van leven, leefbaarheid en cohesie: kortom versterking van de sociale basis voor mensen. En daar zoeken we in het kader van gezondheidsbeleid en WMO ook naar.

Ontmoeten en meedoen
De sportaccommodatie is belangrijk voor de eerste link met anderen dan de verenigingsleden. Denk bijvoorbeeld aan een sportkantine die als bredere sportontmoetingsplek een rol vervult. Of sporthallen, sportparken en zwembaden die je ook door andere doelgroepen dan alleen sporters laat gebruiken. Het kan ook gaan om aanbod in accommodaties voor doelgroepen die normaal gesproken minder aan sport doen. We zien ook hier voor de sportvereniging een rol als verbindende schakel.
De vereniging die normaal als enige de sportaccommodatie gebruikt, vergroot daarmee haar draagvlak. Het biedt kansen om leden te werven en de exploitatie te verbeteren. Daarmee bedoelen we niet commerciële activiteiten zoals bijvoorbeeld het organiseren van feesten, bruiloften, koffietafels e.d. Dat past beter bij de commerciële horeca.

We zien voor onszelf als gemeente ook een actieve rol. We sluiten graag aan bij dat wat er al is. Zoals het in 2020 vastgestelde beleidskader 'Thuis in de buurt' over laagdrempelig ontmoeten. Daarin zoeken we naar samenwerking met partners in de buurt die on-geïndiceerde activiteiten aanbieden. Gymlessen, naschools sportaanbod, trainingen, clinics en wijkgerichte sportactiviteiten

zijn voorbeelden van zogenaamde on-geïndiceerde activiteiten. Het is een onderzoek waard om te zien of dit aanbod past bij de vraag. Het is logisch dat de vereniging in dat verband optreedt als één van de verbindende schakels voor een wijk of buurt. Ze kan ook de ruimte en/of de vrijwilligers bieden, net zo goed als het dorps-, wijk- of buurthuis. Een goede balans vinden we samen en in overleg want het is niet de bedoeling dat er concurrentie optreedt.
Sportverenigingen die dat willen en kunnen nemen we mee in de uitvoering van het beleid rondom laagdrempelig ontmoeten. We geven hen als het aansluit een plek in de pilots en projecten die de gemeente daarvoor gaat organiseren. Om aan te sluiten op de ontwikkelingen rondom de Sociale Teams van ONS Welzijn in buurten en wijken organiseren we kennismakingsbijeenkomsten met sportverenigingen in de buurt.

4. Investeringen in sportaccommodaties

Investeringen in sportaccommodaties blijven we als gemeente doen. Met het oog op Vitale Verenigingen stellen we daar wel voorwaarden aan. Om het potentieel van de vereniging te kunnen benutten, willen we vooraf weten wat de investering bijdraagt aan de leefbaarheid in de buurt. We willen weten hoe de vereniging ervoor zorgt dat ze bijdraagt aan het Osse Sport Akkoord, aan positieve gezondheid en ontmoeten voor de Ossenaren die dichtbij wonen en al dan niet lid zijn van de vereniging.
De onderbouwing die we bij een investering nodig hebben, is een visiedocument. Aan dat visiedocument en die onderbouwing stellen we eisen. De sportvereniging legt in het visiedocument vast wat voor vereniging zij (willen) zijn, hoe zij invulling (willen) geven aan hun maatschappelijke verantwoordelijkheid, hoe zij samenwerken met anderen en hoe de accommodatie daar een rol in speelt. De handreiking in de bijlage is daarvoor een belangrijk instrument. De vereniging krijgt op verzoek ondersteuning van het SEC bij de opstelling van het visiedocument. Dit past in de opdracht van het SEC in het kader van het Osse Sport Akkoord. Zonder visiedocument kan de gemeente met de sportvereniging geen goed gesprek voeren over de gevraagde investering. Het visiedocument toetsen we vervolgens aan het draagvlak binnen de vereniging en de gemeentelijke doelstellingen.

Financieel

Op de begroting (2021 en 2022) is € 50.000 gereserveerd (per jaar) voor Vitale Verenigingen. We stellen dit geld beschikbaar aan het SEC voor coördinatie van de uitvoering van het Osse Sport Akkoord. De begeleiding van de verenigingen zoals in dit beleidskader beschreven en voor verbetering van de monitoring zijn onderdeel van de opdracht.
Als gemeente gaan we vanuit bestaande structuren en middelen werken aan opdrachtgeverschap en samenhang in beleid in het maatschappelijke domein.
Het beleidskader is onderdeel van het Osse Sport Akkoord dat loopt tot 2025. Voor de jaren 2023-2025 zijn er nog geen financiële middelen gereserveerd.

Wat hebben we bereikt in 2023?

1. In 2023 weet tenminste 50% van de verenigingen in de gemeente Oss wat vitaliteit van de sportvereniging inhoudt
2. In 2023 is er een monitor ontwikkelt

3. In 2023 heeft de gemeente tenminste 5 informatiebijeenkomsten georganiseerd voor de kennismaking tussen sociale wijkteams en de sportvereniging
4. We brengen in kaart of/en hoeveel meer leden en/of vrijwilligers er in 2023 bij de sportvereniging betrokken zijn in vergelijking met 2020
5. We brengen in 2023 in kaart welke structurele activiteiten in buurten en wijken worden georganiseerd door sportverenigingen
6. In 2023 is er nieuw aanbod geborgd vanuit succesvolle pilots vanuit landelijke, regionale of lokale programma's binnen de lokale sportvereniging (denk bijv. aan Sociaal FITaal)
7. We brengen in 2023 in kaart welke samenwerkingen er zijn vormgegeven tussen een sportvereniging en de welzijnsorganisatie
8. De werkwijze Vitale Verenigingen is structureel onderdeel van het Osse Sport Akkoord en zetten we door ook na 2022. We sluiten aan op de looptijd van het Osse Sport Akkoord tot en met 2025.

Bijlagen:

1. Osse Sport Akkoord (oktober 2019)
2. Handreiking Vitale Verenigingen